

Особливості нелегальної торгівлі рідинами для електронних сигарет в Україні

Тетяна Кощук,
кандидат економічних наук

ЕЛЕКТРОННІ СИГАРЕТИ

Фізичні характеристики електронних сигарет

Складаються з:

- камери випаровування
- картриджа для рідини
- акумулятора

Утворюють пару
для вдихання

Рідини можуть бути
з нікотином і без

Є закритого
і відкритого типу

ВИДИ ЕЛЕКТРОННИХ СИГАРЕТ

ЕЛЕКТРОННІ СИГАРЕТИ: «ЗА» І «ПРОТИ»

Завданням при створенні е-сигарет було надати курцям менш шкідливу альтернативу.

Е-сигарети **мають потенціал щодо подолання нікотинової залежності**. Її не буде, якщо рідина без нікотину.

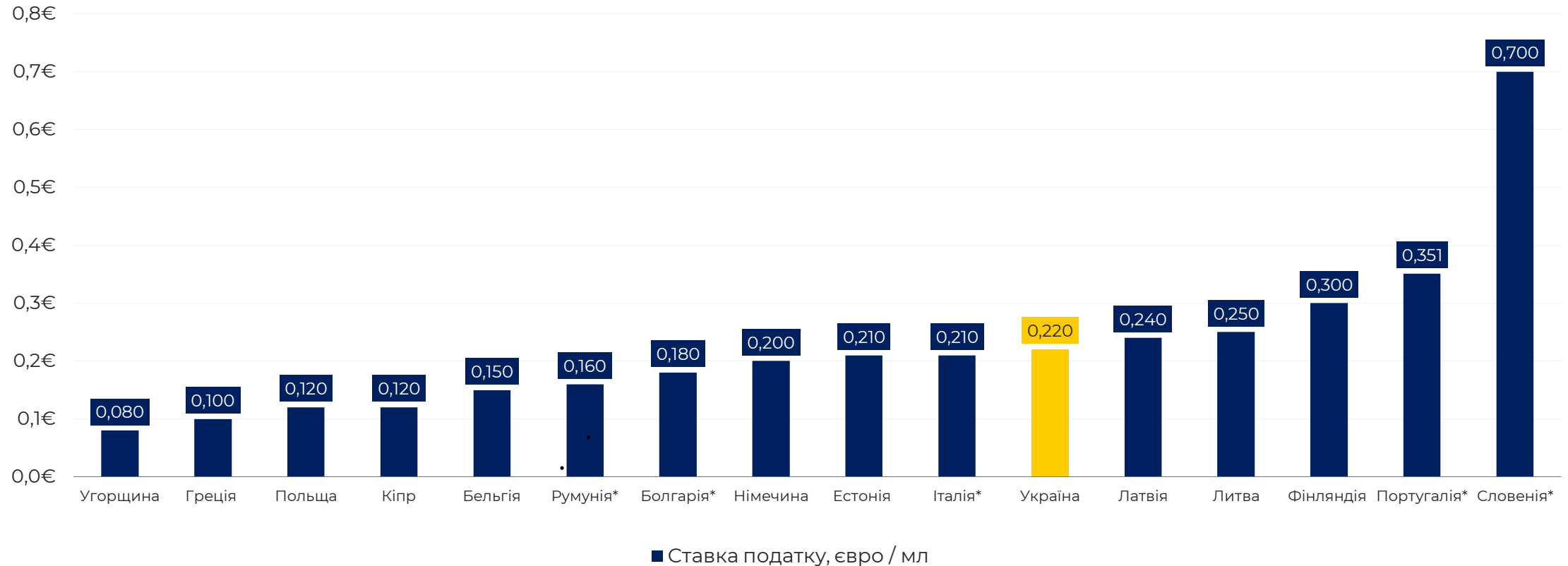

Небезпечно, коли є можливість змішувати е-рідини або додавати до них якісь компоненти (наприклад, канабіоїди).

Неможливо контролювати склад нелегальних е-сигарет (навіть тих, які є системами закритого типу).

СТАВКИ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

на рідини для електронних сигарет у країнах ЄС та Україні у 2024 р., € за мл

* Ставка для рідин із нікотинном

СКЛАДНОСТІ ПРОТИДІЇ

нелегальній торгівлі рідинами для е-сигарет

1

Рідини для електронних сигарет (або чистий нікотин) набагато простіше переміщувати через митний кордон, ніж традиційні сигарети, а митні органи мають обмежені технічні засоби для контролю невеликих відправлень, здійснених кур'єрськими службами доставки

3

Підвищення ефективності заходів контролю за обігом рідин для е-сигарет потребує виділення значних обсягів фінансування. Це вимагає часткового відволікання ресурсів від боротьби з контрабандою та нелегальним виробництвом традиційних сигарет

2

Гліцерин та ароматизатори широко використовуються низкою галузей, їх обіг не підлягає регулюванню. Ці речовини є легко доступними для виробників нелегальних вейпів, а також можуть використовуватися споживачами для самостійного приготування рідин (із будь-яким складом суміші)

4

Серйозні проблеми виникають у разі заборони е-сигарет. Їх споживання не можна припинити відразу, що посилює ризики тінізації ринку.

Це призводить до втрат податкових надходжень, оскільки заборонені е-рідини – це альтернатива незаборонених легальних тютюнових виробів

ОКРЕМІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ

«Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну»

№ 1978-IX від 16 грудня 2021 р.

З 11 липня 2023 р.

Встановлення стандартів ЄС щодо об'єму та вмісту електронних сигарет

- об'єм резервуарів для електронних сигарет – 2 мл;
- максимальний об'єм нікотиновмісної рідини для е-сигарет в одному контейнері для заправки до 10 мл;
- вміст нікотину в е-рідинах – не більше 20 мг/мл;
- заборона вмісту у е-рідинах різних барвників, кофеїну і таурину.

Заборона виробництва, гуртової та роздрібною торгівлі, імпорту для реалізації на території України рідин для електронних сигарет зі смако-ароматичними добавками

Зокрема, заборонено до введення в обіг електронні сигарети, заправні контейнери та рідини, які мають характерний запах/смак, отриманий у результаті введення добавки або комбінації добавок, зокрема фруктів, прянощів, трав, спирту, цукерок, ментолу або ванілі.

До 11 липня 2024 р. могли легально реалізовуватися в Україні залишки ароматизованих рідин, введених в обіг до 11 липня 2023 р., а тепер у продажу можуть бути представлені переважно нелегальні е-сигарети. Інтернет-пропозиції свідчать про те, що **попитом користуються в основному рідини зі смако-ароматичними добавками, тобто заборонена продукція.**

Оцінка загального обсягу споживання е-рідин в Україні в 2023 р.

Показники та/або їх розрахунок	Значення показника
Чисельність населення у віці 18 років і старше, тис осіб	27540
Поширеність вживання е-рідин, %	3,3
Кількість споживачів е-рідин, тис осіб (27540*0,033)	908,82
Норма вживання е-рідин на щоденній основі, мл	1
Річний обсяг щоденного споживання е-рідин однією особою, л (0,001*365)	0,365
Загальний обсяг споживання е-рідин у рік, тис л (908,82*0,365)	331,72

Оцінка легального ринку е-рідин в Україні

Показники та/або їх розрахунок	I півріччя 2023 р.	II півріччя 2023 р.	I півріччя 2024 р.
Кількість реалізованих акцизних марок для вітчизняних е-рідин, млн шт.	0,06	0,07	0,09
Кількість реалізованих акцизних марок для імпортних е-рідин, млн шт.	6,70	0,25	0,27
Обсяг легального ринку вітчизняних е-рідин, млн л	0,0006	0,0007	0,0009
Обсяг легального ринку імпортних е-рідин, млн л	0,00402	0,0015	0,163
Загальний обсяг легального ринку е-рідин, тис л	40,8	2,2	1,7

Протягом 2023 р. поширеність вживання електронних сигарет зросла із 3,3 до 3,5%

НАСЛІДКИ ЗАБОРОНИ

ароматизованих е-рідин в Україні

76 %

Частка нелегального ринку рідин для електронних сигарет у першому півріччі 2023 р.

99 %

Частка нелегального ринку рідин для електронних сигарет у другому півріччі 2023 р. та 2024 р.

774 млн грн

Втрати акцизного податку лише внаслідок заборони ароматизованих рідин для електронних сигарет (за рік дії заборони)

Україна втратила можливість контролю за розвитком ринку електронних сигарет шляхом оподаткування та стандартизації продукції

СХЕМА ОБХОДУ ЗАБОРОНИ ПРОДАЖУ

ароматизованих е-рідин

Фото контрольної закупки фахівців Економічної експертної платформи

Продаж пустих девайсів е-сигарет (не заборонені, не оподатковуються акцизним податком)

Реалізація смаків (харчових ароматизаторів, що не оподатковуються акцизом)

Продаж нікотину (з маркою акцизного податку)

Сучасний ринок

електронних сигарет в Україні

- **331,72 тис л е-рідин**

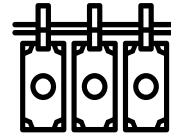
спожито у 2023 р.

- **3,5 % повнолітніх осіб**

є споживачами електронних сигарет на постійній основі

- **липень 2023 р.**

— заборона ароматизованих вейпів

Частка нелегального ринку рідин для електронних сигарет – **99 %**

Втрати акцизного податку від нелегальної торгівлі е-рідинами – **3-4 млрд грн**

4-5 сорокафутових контейнерів достатньо, щоб забезпечити **попит на нелегальні е-рідини за рік**

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ

нелегальній торгівлі рідинами для е-сигарет

1

Протидія контрабанді продукції вейпінгу

Технічне переоснащення пунктів пропуску на державному кордоні сканерами та системами інтелектуального відеоконтролю

Мінімізація нелегального обігу е-сигарет поштовими відправленнями

3

Удосконалення інструментарію контролю за сировиною, яка використовується для виготовлення рідин для електронних сигарет (особливо нікотином).

2

Ідентифікація найбільших оаз (точок, операторів) незаконного виробництва та обігу продукції вейпінгу

Виявлення і дослідження каналів постачання нелегальних вейпів від точок роздрібного продажу до суб'єктів дистрибуції та згодом до нелегальних виробників.

4

Посилення координації контрольних заходів державних фіскальних і правоохоронних органів.

Зокрема БЕБ, податкової та митної служб, прикордонників та поліції

МИ З РАДІСТЮ ВІДПОВІМО НА ВСІ ВАШІ ПИТАННЯ

Кощук Тетяна Василівна

tvkoshchuk@gmail.com

Пасічний Микола Дмитрович

nickpasichniy@gmail.com

